

Pealinnateataja

Ilmub iga kolmapäeva ja laupäeva hommikul

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Harju tän. nr. 45.
Avatud kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Telefoni 27-50.
Väljaandja: Tallinna Majaomanikkude Selts, Trükkikoja
telefon 434-33.

TELLIMISE HIND:

Tallinna Majaomanikkude Seltsi liikmeile:
1 aastaks 3 kr., ½ aastaks 1.60 kr., 3 kuuks 0.90 kr.,
1 kuuks 0.35 krooni koos postikuludega.

Teistele tellijatele:

1 aastaks 4.50 kr., ½ aastaks 2.50 kr., 3 kuuks 1.35 kr.,
1 kuuks 0.50 kr. koos postikuludega.
Kuulutused: kuulutusküljel 5 s., teksti ees 8 s., tekstis
10 senti mm veeru lauses.

Nr. 86 (553)

Laupäeval, 5. novembril 1938.

6. aastakäik

Majaomanike KÕNEKOOSOLEK

peetakse 14. skp. kell 7 õht.
Kaubandus-Tööstuskoja saalis

Sissepääs vaba

Korraldaja: Tall. Majaomanikkude Selts

Nõutakse ühiselamute püstitamise soodustamist

Neljapäeva õhtul peeti Majandus-teadlaste Seltsi korraldusel Börsi saalis referaat-õhtu, millest osavõtt oli mõrde-
misi elav.

Siimejena refereeris dr. Põdra oma-
kodu loomisega seoses olemasolevatest
Ta märkis, et kodanikele omakodu mu-
retsemine on saanud aktuaalseks eriti vii-
mase ajal, mil meil üha enam kõneldatakse
fõrgetest üürirhindadest ja viletsatest for-
terioludest. Korteriolude parandamise
reaalsena võimalusena tuleb kõneste
omakodude loomine ühiselamute ja ühe-
perefonnaelamute ehitamise näol. Meil
on see alles mõeldmisi uudne ala, kuid
välismaal on juba aastakümneid korteri-
kriisi lahendatud omakodude ehitamise
teel.

Omakodude soetamine leiab endast-
mõistetavalt vastuseisu meie üürimaja-
de omanike poolt, kuid lähemas tulevi-
kus tuleb neil leppida sellega kui parata-
matusega. Riigi huvid on omakodude
juures palju enam kaitstud ja seepärast
on loota riigi abistavat kätt omakodude
püstitamise soodustamisel.

Kuna omakodu võivad kasutada ik-
kagi ainult need kodanikud, kellele teeni-
stustkohad on püstitatuna iseloomuga ja kes
omavad väikese kapitali, siis pole eriti
põhjust
muretseda ka üürimajade omanikele.

Omakodude süsteemi levitamiseks on
hädavajalik ellu kutsuda teatav sekkumise
riikliku ehituskomitee juure. Seltsi poolt al-
luse vahenditult teedeministeeriumile ja
karmaks eraalgatuslikku iseloomu. Säära-
leid eraalgatuslikke organisatsioone on
muudustatud paljudes Euroopa riikides.

Lahendada tuleks ka ühiskorteri-
kinnistamise küsimus nende omanike nimel.
Arvata on, et see küsimus lahendub ja
meie uut ühiskodustustikku täiendatakse
hoonestamisdiigufega.

Omakodude ehitamise soodustamiseks
tuleks muuta meie omavalitsuste ehitus-
poliitikat, eriti Tallinnas, kus linna ehi-
tuspoliitika on mõjutatud
üürimajade omanike poolt.

Ehitus- ja krundipoliitika tuleks seni-
sest mõjuvõimalt jätta linnade omavalit-
suste kätte. Saksamaal toimib kruntide
jagamist ja vahetamist ¼ osas linna-
valitsus.

Meie linnade ehitustegemusse on in-
vesteeringud umbes 37,5 miljonit krooni.

Sellest on 12,5 lühiajalist ja 11 miljonit
pikaajalist laenu. 1938. a. oli Eesti lin-
nades
33.467 elumaja.

Alates 1922. aastast on juure ehitat-
tud 9075 elamut, neist Tallinnas 2400.
Pikaajaline ehituskrediit on investeet-
ritud peamiselt suurematesse majadesse.
Väiksemad elamud on aga püstitatud
omakapitaliga, kusjuures osalt on kasuta-
tud lühiajalist võtsilaenu.

Omakodude ehitamise soodustamiseks
oleks vajalik asutada ehitusfond. Nagu
kuulda, poolab ehitusfondi asutamist ka
vabariigi valitsus, kes on lubanud oma-
kodude püstitamiseks riikliku ehituslaenu
kuni 50% ulatuses kinnisvara väärtu-
selt.

Statistiliste andmete kohaselt vajab
Tallinn lähema kümne aasta jooksul
11.000 uut korterit. Selle normi saavuta-
miseks tuleb kasutada kõiki võimalusi,
et omakodude ehitamise süsteem leiaks
rohkest kasutamist.

Järgmisena kõneles prof. L. Jür-
ge n i s o n omakodu küsimuse ehitustehni-
lises küsimuses. Kõneleja, selgitades kõige-
pealt võimalikke eeskujusid, tõi tüüpilisi
elanuplaneid Norra ja Rootsi, täi-
tades
ühtlasi ka juuremaid loodusehitusi.

Mõlemat liiki elamud oleval tarvilised
ka meie oludes ja kui me kord tõsiselt
asume oma eluolu kriisi lahendamisele,
tuleks kaaluda mõlemat tüüpi.

Referaati täiendasid valguspildid.

Uusi ehitusi

Linnavalitsus kinnitas järgmised ehi-
tusprojektid:

D. Aroneti projekt keldruruumi uue
lähimurdmiseks Põhja tn. 36-a.

J. Toompuu ja J. Altsipa projekt
puust katekordse elumaja ehitamiseks Räh-
ni tn. 11.

A. Kruusi projekt hoonete lammutami-
seks ja autokuuri ehitamiseks Pärnu mnt.
94.

M. Koppi projekt kivist kolmekordse
elumaja ehitamiseks Sinila tn. 2.

Tallinnas 274 töötut

1. novembril oli Tallinna tööbör-
si registreeritud 274 töötut. Sellest 85
meest ja 189 naist.

Tapeete

uudismustreid moodsamas vali-
kus parimaist vabrikust soovitab

Fr. Martinson Tallinn, Tartu mnt. 1, kõnetr. 314-00

Lilleküla reo- ja puhtaveeto- rustikud uuesti päevakorral

Kanaliseerimise maandatakse tuleval aastal

Käesoleva aasta juulikuus esita-
sid Lilleküla majaomanikud ja üürinud
linnavalitsusele ühispalve, milles nad
palusid puhta- ja mustaveetorustiku
maandamist Lillekülla.

Küsimuse otsustamine kuulus wähen-
ditult linna ettevõtteosakonnale, kes
30. septembril teatas ehitusosakon-
nale, et temal oli 1938./39. a. eelarve-
aastal kavatsusel wäsiwarustuse ehitam-
ine Mineraali ja Keemia tänawatele
ülendi ja Mehaanika ja Wälja tänawatele
osaliselt. Kuna ehitusosakond teatas reo-
weefanaliseerimise mitteehitamist, pol-
nud seal ka võimalik puhtaveeseadmete
maandamine. Wastaw krediit on kasuta-
tud weemagistraalide ehitamiseks Raua,
Aspe, Gonsiori, Kunderi ja Järlmani tä-
nawale.

Ettevõtteosakond poolab täielikult
puhtaveeseadmete ehitamist Lillekülla,

kuid mõtab 1939./40. aasta eelarvesse
wastaw krediidi ainult siis, kui ehitus-
osakond omalt poolt ehitab samal eelar-
veaastal reo-weefanaliseerimise eelpool-
mainitud linnajaku. Reo-weefanaliseer-
imise maandamine tuleb teostada enne
puhtaveetorustiku panemist.

Novembrikuu esimestel päewa-
del oli ettevõtteosakonna kiri arutusele
ehitusosakonnas, kes avaldas oma sei-
sukoha linnavalitsusele. Ehitusosakond
poolab reo-weetorustiku maandamist
Keemia tänawale, kui kõige enam ehi-
tud ja linnale

lähemal ajelwale tänawale.
Wastaw krediit mõetakse 1939./40. a.
eelarvesse.

Linnavalitsus ühines osakondade et-
tepanekutega ja otsustas Lilleküla rah-
wale teatada, et

kanaliseerimise teostatakse tulewal
aastal.

Majateenija tuba peab olema avar

Nõutakse ehitusmääruse sellekohast muutmist

Üleriiklik Majateenijate Ametiühing
pöördus linnavalitsuse poole järgmise
palwega:

„Viimasel ajal Tallinnas ehitatud ma-
jades on majateenijate eluruumideks et-
tenähtud ruumid wäikesed, mahutades
waewalt woodi ja ühe tooli. Puudub
võimalus teenija kihilu kraami paiguta-
miseks. Wäljast õhku ja walgust saavad
need ruumid sageli teiste ruumide kaudu.
Kuna ehituste järelewalwe ja projek-

tide kinnitamine kuulub linnavalitsu-
sele, siis palume, et projektis ettenähtud
teenijatuba oleks avaram, õhurikkam,
walgem ja peale muu mahutaks ka riie-
tekapi.“

Linna ehitusosakonna arwates tuleks
majateenijate eluruumide ehitamise tin-
gimused mõtta ehitusmäärusesse järgmi-
sel ehitusmääruse täiendamisel ja muut-
misel.

Roolimaja olgu wäljalt ja sees- mifelt nägus

„Eesti Dwigateli“ kinniswara linnale
omandamise küsimuse selgitamiseks korral-
dati 22. okt. kohapealne ülemaatus, mil-
lest mõtsid osa linnandurid Kents ja
Rebane, terwishoiuarstid ja koolide ins-
pektor.

Järelewaatusel selgus, et a.-s. „Eesti
Dwigateli“ administratiivhoone on üle
40 aasta wana ja peale wabriku tege-
wuse lõpetamist pole leidnud kasutamist.
Hoone jätab mahajäetud mulje.

Linnavalitsusel oli kavatsusel „Dwi-
gateli“ tehase peahoones asutada töös-
tus- ja ametikool, mis komplekteeritaks
algkooli lõpetanuid.

Kuna kavatsenud koolihoone on wana-
nemud ja asub linnast kaugel, siis linna-
valitsuse arwates see mõiks mõjuda kooli
populaarsusele ja õppeajutus oleks lun-
nitud töötama wähebase arwu õpilas-
tega, mis poleks ratsionaalne. Linna-
valitsuse arwates peaffid tööstus- ja ameti-
koolid paiknema võimalikult linna kes-
kel ja olema kättejaaadawad õpilastele igast
linnajaost.

Neil kaalutlusil linna haridusosakond
ei pea „Eesti Dwigateli“ hooneid kooli-
majaks wastuwõetawaks.

Tapeeti & seinapappi

ostate kõige soodsamalt
Konst. Brandes'
tapeedikauplusest
26 Tallinnas, Tartu mnt. 26
Kõnetr. 304-54. Asut. 1910. a.
Äri avatud kella 9-5
Müük suurel ja väikesel arvul.

Majaomanike maksustamisest meil ja välismaal

Kuuldused majaomanike maksukoormuse suurendamisest kinnisvarade ümberhindamisest ja kinnisvarade väärtuse juurekasti maku näol on põhjustanud elavaid sõnavõtte ja motteavaldufi. Majaomanike ringkonnas kõneldakse liigsest maksustamisest ja Majaomanike koda ning Tallinna Majaomanikkude Selts on astumas samme, et maksukoorem majaomanikele ei kujuneks ülejõukäivaks. Kõigile on selge, et maksudeta ei saa olla riiki ega ühiskonda, ilma milleta pole mõeldav organiseeritud koostamine, mis on iga rahva olemasolu eeltingimus. Kodanikud on teadlikud sellest, et nad peavad maksude näol tooma ohvrit riigile. Kõikide maksukohustuste ühine joon on, et maks oleks õiglane ja jolidaarne igale rahvakihile, vastavalt tema varanduslikule seisule ja tulutulele.

Riigi ja omavalitsuste kandvamateks elementideks maksudeksjate peres on majaomanikud. Nendel ei ole mitte ainult suuremaid maksudeksjaid, vaid ka püsivamad ja kindlamad maksudeksjad.

Seetõttu puudutame lähidalt majaomanike maksustamisviise välismaa tuntumais riigis ja püüame neid võrrelda meil tehtava maksustamisüsteemiga.

Välismaal on üldloomustavamateks maksudeks majamaks, mida võetakse kõigi ehituste pealt, mis annavad sissetulekut ja mis pole määratud avalikuks otstarbeks.

Prantsusmaal võetakse majadest eriliselt maksu 16% juures sissetulekust. Sellele lisandub krundi- ja kapitalimaks, erinevalt igas kogukonnas.

Enne sõja algust pidi Hispaania majaomanik maksma ligi 50% oma kinnisvara tulust sissetulekust maksudeks. See on üldse suuremaid maksunorme Euroopa riikides. Ei ole siis imestada, et Hispaania majaomanikud juba paar-kümme aastat tagasi nõudsid oma avalikõigustliku abutuse — koja ellukutsumist.

Rumeenia majaomanik maksab riigi ja omavalitsuse heaks umbes 20% puhast tulust. Hollandis võetakse majamaksu umbes 5% sissetulekust, peale selle maksab majaomanik veel krundimaksu, mis on võrdlemisi madal.

Totalitaarse Itaalia maksustamisüsteem on kõige lähedasem meie omale. Itaalia majaomanik maksab riigile 10% sissetulekust. Peale selle maksab majaomanik kinnisvara väärtuse juurekasti maku. Selle maksu arvestamise aluseks on vahe kinnisvara ostuhinna ja hiljem määratava väärtuse vahel. Maksul on olemas ülemmäär. Kinnisvarade väärtuse juurekasti maku võetakse ka Saksa-

maal ja Ameerika Ühendriikides. Meil on see maks väljatöötamisel ja selle rakendamist on oodata lähemal ajal.

Mõnedes riikides on veel tarvitustel muu ümberhindamaks. Seda maksu võetakse kodanikele, kellel linnas on oma pärali kinnisvara. See maks on leidnud rakendamist Inglismaal, Prantsusmaal, Hollandis ja teistel, kus on levinud üheperekorraldamise süsteem.

Meie maksustamisüsteem erineb mittemet välismaade omast. Meie majaomanikele anda lahuvad naturaalkohustused, mis kultuurriikides on läinud ajalukku. Kuid ka meil püütakse järk-järgult naturaalkohustusi vähendada. Tänapäevane majamaks on majamaksu ümberhindamise kohustus. Meil on aga see kurb loolus, et naturaalkohustused arvatakse kõrge lijamaksu alla. Välismaal on paljudes riikides naturaalkohustuste täitmise arvestatud ilidiste maksude hulka ja kinnisvaradomanikud ei kanna mingit lijamaksu.

Braegu maksavad meie kinnisvaradomanikud linna heaks kinnisvaramaksu 20% oletatavast või võrdlemisi pealiskaudselt arvutatavast sissetulekust, ja riigile 15% linnamaksust. Peale selle maksab majaomanik riigile, ühel alusel teiste kodanikega, tulumaksu.

On arvatud, et kinnisvarade ümberhindamisel kinnisvaramaks tõuseb. Peale selle tuleb uus maksuna kinnisvarade väärtuse juurekasti maku. Naturaalkohustuste vähendamiseks on oodata veelgi mõne uue maksu päevavalgele ilmumist. Harilikult kipuvad meil kõik uued maksud (kõnniteemaks) ületama majaomanike endi poolt tehtud kulutusi jamaal alal. Eriti mõine seda täheldada kõnniteemaksu juures, kus 8%-line maks aastast paiguti osutub fedatõrd juureks, et selle eest majaomanik ise võiks oma kõnniteid korraldada mitu aastat.

Kui nüüd või lähemas tulevikus ka teised naturaalkohustused (tänavate ehitamine, tänavate puhastamine jne.) lähevad üle linnale, julgeme loota, et vastavad maksud ei ületaks tegelike kulutusi ega osutuks omavalitsusele uueks tuluvahendiks.

Meie majaomanike maksukoorem oma praeguseks ulatuses on juba võrdlemisi jolidne ja ületab oma kogusest nii mõnegi teise riigi majaomanike maksukoormuse, kus peetakse lugu eraomandi õigustlikust vabadusest.

Kui me naturaalkohustuste ümberhindamise ja uute maksude lijamise näol praegust maksukoormust püüame veelgi suurendada, siis oleme peagi oma mak-

Ehituspäevaks

Celoleval nädalal astub kottu järjekorras 2. ehituspäev, kuhu saabub ülema asjatundjaid ja asjatundjate ühikuid. Juba ette valitakse selle kottutuleku vastu elav huvi ning ehituspäeva töötulemustest oodatakse mitmelgi alal suunatavat meie jeni ehituspoliitikat.

Ka majaomanikud on ehitusalalistest küsimustest alati olnud huvitatud, ning seepärast on täiesti mõistatav, et majaomanikel on eelisev ehituspäeva ja tema töö suhtes oma huvid ning soovid.

On teada, et 2. ehituspäev suurelt osalt on pühendatud tulekindla ehitusviisi ja tulekindlate ehitusmaterjalide kasutamisele. See küsimus on meil püsivalt peavalorral juba mõnda aegast, peamiselt tulekindla ehitusviisi propagandimise näol; ja on farta, et propagandats töötavad kujuneda arutlused ka eelisev ehituspäeval.

Milles eistab siis küsimuse tuum? Kas tulekindlat materjali tarvitatakse meil tõesti nii vähe? Ei saa jallata, et selle tarvitamine võiks olla suurem. Kuid on ülimalt kaheldav, kas see asjaolu on tingitud sellest, et tulekindlat ehitusmaterjali ei taheta tarvitada. Tulekindla ehituse hüved on küllalt selged igale kaenelt mõtlejale ehitajale ja selles suunas ei ole enam vaja mingit propagandat. Küll aga vajavad lahendamist selles küsimuses mõned teised probleemid.

Kui analüüsida meie ehitusmaterjalide turu seisundit, siis näeme, et veel praegugi pole jõutud jall oluforrani, et nõudumisi tulekindlate ehitusmaterjalile — ehituskividele — juudetaks täielikult rahuldada. Tänapäev on see oluford siiski paranenud; mõne aasta eest, mil tulekindla ehitusviisi aktiivne propaganda algas, oli ehituskivide saamine hoopis vaeviline.

Nõnda on propaganda tulekindlate ehitusviisile käinud eel ja eeldused asja arneimiseks tulnud alles tagantjärele.

Edasi finnitavad meie ehituse asjatundjad, et praegu tarvitustele ehitusviiside juures vähegi korraldust ehitatud puumaja on alati parem ja teravilikum kiviehitustest. Tõdiasi, milles meie, majaomanikud, oleme jõudnud mõnelgi korral weenduda oma nahal!

Junormidega Euroopa juuremate maksudeksjate riikides eirinnas. Soodame, et see aga nii kaugele ei lähe ja asjaomased asutused maksude määramisel arvestavad meie rahva jotsiaalselt kandepinda ja madalat elustandardit.

B.

Majaomanik.

VIHAMEHED

D. Walker.

3.

Jewett väljus ja fulges ukse. Prentiss naer laatis teda listini. Ta lastus listiga alla. Kogu tee Blacki kontoris kiusas teda see naer. Kui tal nüüd ei õnnestu, siis tähendab see kõige lõppu. Ta mõtles, mis Prentiss nüüd küll Annega räägib, aga saabudes Blacki kontoris, leidis ta jalt Prentissi juba eest. Ta oli kaotanud taksoautot.

Black ei mõtnud neid vastu. Tema sekretär jostistas Prentissile: „Tulge homme uuesti. Waatan, mis jaan teha.“

Prentiss pigistas ta kätt, ja heites Jewettile kõrvaltpilgu, tüdruk ütles: „Teil mõlemal ei tarvitse tulla.“

„Muidugi mitte,“ mõnits Prentiss hüdamlisult. „Kumb siis?“

„Noh, teie olite siin eimenesena.“

„See on siis selge,“ ütles Prentiss.

Alga see ei olnud selge Jewettile. Ta tuli järgmisel päeval tagasi. Prentiss oli juba seal. Ta oli toonud sekretärile hokolaadifarbi.

„Noh?“ ütles ta, kui Jewett sisie astus.

„Seff on täna pahuras tujus. Tulge homme uuesti,“ ütles tüdruk.

„Alga kuidas oleks õhukeinega wapeal?“ pani Prentiss ette.

„Jah, miks mitte?“ joostus tüdruk. Jewett jättis nad jostistama. Sellisel

moel pääseski Prentiss inimestele lähedale. Alga Anne? Kas oli see Anne juhtes wiiskas — wiia Blacki sekretär restorani einestama?

Alles neljandal päeval Jewett nägi Duncan Blacki. Tema sekretär ja Prentiss olid nüüd heas wahekorras. Tüdruk oli kaotanud lasta sisie ainult Prentissile, aga wana Black tuli ise kontoriruumi, nägi neid mõlemaid ja hüüdis Jewetti eimenesena sisie.

Jewett astus kabinetti. Ta tundis end nõrga puuna juures tormis.

„Ejand...“ alustas ta.

„Tean, mida te efindate!“ pööras Duncan Black. „Mida soovite?“

„Tellimist St. Stepheni uue hotelli juures tarvitatawa rauafarba jaoks.“

„Do. Soovite seda, jah!“ Blacki rohelised filmad olid japihed. „Ja miks peabhin andma selle teile?“

„Kuna Gibsoni rauaühijus mõib hankida selle varimat rauafarba, mis on jadaawal, härra Black.“

„Mark Gibson käsits teid nõnda ütelda?“

„Ei. Ütlen seda, kuna see on tõsi.“

Wana Blacki tigidad filmad uurisid Jewetti nägu.

„Ja kui tellisin — ütleme, kolmekümne tuhanda naela väärtuses rauda...“

Ta wakis. Jewetti peopesad fügelisid. Kas nii hõlpsasti saaks ta selle tellimise?

Black jattas: „Kas mõiksite selle kahe nädala jooksul siia toimetada?“

Jewetti rööm alanes. „See ei oleks

mõimalik, härra Black. Wajakime kaks nädalat asjade ajamiseks.“

Jewett nägi, et Duncan Black nautis tema häda.

„Kaks nädalat on kaua, noormees.“

Jewett teadis, et kaks nädalat jooksu wägagi hästi. Tõepoolest wäga hästi.

Dieta kuluts ju veel nii mõnigi nädal, enne kui St. Stepheni ehitustöödel rauda wajatakse. Kuid wana Black oli iselas tellija. Tema soovis differida tingimusi.

Jewetti kõhn, tundeline nägu läks weidi punaseks. Kas ei mõiks talle weidi walelada? Kas ei mõiks lubada kohaletoimetamist nädala jooksul? Black ei jooks teha muud kui karjuda ja jomata, kui tema nimi fard oli tellimislehel. Ja sellest olenes nii palju! Jewett mõtles Annele.

Noorema osaniku seiskupht. Mark Gibsoni sõnad: „Mind ei huvita, mis abinõuga te selle saamutate. Tooge mulle Duncan Blacki nimi tellimislehe all.“

Ta mõtles kontoriruumis olewale Prentissile, kes lubas ütskõit mida. Ja siis mõtles ta oma prestiižile. Emory Jewett pidas wäga palju meheauft.

Ta ei olnud veel iial karbatarvitajale waletanud. Ta teadis teisi ütlewat tema kohta: „Jewetti sõna mõib usaldada. Selles ei ole wale.“ Ja Anne oli ütelnud fard: „Tean, et mõin find alati usaldada, Emory.“

„Käige siis oma teed!“ karjus Duncan Black.

Jewett waltis ofte enda ette, wäljusdes Blacki kontorist. Prentiss läks nüüd

Celiseiswalt ehituspäewalt ootafime meie seepärast meeleldi tulekindla ehituswiisi kasulikkuse ja wajalikkuse pealiskaudselt selgitamist jügarwamale lastumist. Sel kottutulemil ehitustundjad peafid kaaluma teid ja wõimalusi, milliste ehituswiise ja konftruktsioone tulekindlate ehituste juures meie oma oludes peafime kasutama, et ka ofsid kiwiehituste jeni ehituse pafed, mis elanikke junnivad kiwiehitustele eelistama puumaju. Alles selle küsimuse lahendamiseega olefid loodud kõif eeldused tulekindla ehituswiisi lewituse, ja müüd juba ilma igafuguse propagandata.

Majaomanike seiskufahalt eriti röömus-taw on, et seeford ehituspäewa päewa-forda on wõetud ka forteriprob-lee m. Kortrite puudusest on küll kõif-palju juttu, kuid jeni pole keegi pida-nud oma kohusest selgitada tõepärase andmetega, furi jügarwalt ja millises ulatuses jee praegu linnades efinel. Oma-poolsete andmetega igafugustele sihilist alustest lahtuwatele statistikatele was-tufakuks tuleb ehituspäewal wälja Ma-jaomanike foja sekretär A. R ä s t a s. Asjatundjate mõttewabetusel peaks selgu-ma, millisel määral meie linnades forte-ripuudus praegu tõesti on olemas, ja millises ulatuses tuleks ehitustegewust rakendada oluforra lahendamiseks.

Ja lõpuks joow, mis mõit igal heale asjale kaafatundwal inimesel kipitab si-damel. Igafugused arutused, kaalutlused, juunanäitawad ofused ja resolutsioonid on küll head asjad, kuid nende kurwaks laatusel on alati — paberile jaa-da. Meil pole tarwis ofida näiteid kuigi laugest minewikust. See oli 1. ehituspäewal, kui tõsteti üles nn. „nopia“ ehituswiisi kõbulikkuse küsimus meie olu-des ja ofustati jee küsimus selgitada. „Nopia“ ehituswiisi kohta ilmus hiljem küll käfiraamat, mis igast külljest walgu-s-tas selle ehituswiisi häid omadusi, kuid selle wäljaande täielises erapooleluses kaheldakse. Et aga ehituspäewal tehtud ofuse lahendamise suunas oleks wõetud ette mingeid samme, sellest pole kuuldusi awalikkusele ulatunud.

Meil kõneldakse ehitustegewuse juuna-misest sihilindluse ja teadlikult juhtimise poole. See on ehituspoliitika juhtide asi. Kõneldakse aga ka wajadusest ehitamise juhtimisest teadlikuma ehitamise poole, ja jee on juba ehitajate ja ehitamise juhtide ala. Pole kahtlust, et ehituspäew, kui oma ala asjatundjate fogu, selles küsi-muses juudab teha kaalutlaid ofuseid. Mingi wõimalus tuleks lei-da aga ka nende ofuste ellu-wiimiseks.

Siis oleks ehituspäew täies ulatuses oma ülesande täitnud!

B.

Majaomanik.

sisie. Ta toob tellimise, mille all on Dun-can Blacki nimi...

Ta waurus edasi ega morganudki, mil list wiis ta alla.

Tema tagasi jõudes polnud Annet kon-toris, ta oli nähtawasti läinud lõunale.

Jewett riputas kübara naela otja ja is-tus oma laua ääre. Gibsoni kabineti ukse oli küni. Jewett waatas seda hetke ja pööras siis filmad ära. Miks andis elu talle selliseid hoope? Kas seepärast, et ta oli nii wõhenõudlik? Aga ehk? Wõi jün-dis jee jellepärast, et ta siimmas oli midagi, mis ei lubanud teda tarvitada enda kasuks mõiduwõimalusi? Miks ei olnud ta wa-letanud Blackile? Sõjas ja armastuses wõhakse ju kõif olewat lubatud. Sõda ja armastus. Duncan Black ja Anne. Noh, katse oli ebaõnnestunud. Nüüd oli kõif kadunud.

Ta tõmbas lauakaeta lahti ja hakkas korjama kottu oma isiklikku omandust. Ta ei ole Gibsoni rauaühijuses enam kaua, selle eest hoolitseb, nooremaks osa-nikuks jaades, Prentiss. Ta to-gus parajasi oma asju, kui awa-nes ukse ja Prentiss tuli sisie. Jewetti filmis ta näis weel suuremana ja tore-damana kui warem, kui ta läks üle toa ja istus Anne laua fersale. Ta pösed punetasid. Ta oli nähtawasti käinud tegemas oma mõidu liitjuid. Ta tõm-bas kindad käest ja plaskutas nendega.

„Noh,“ hüüdis ta röömsalt, „kõif on nüüd siis mõõdas.“

(Järgneb.)

Inglismaa tänapäeval

Shotimaal ja kuulsas „abielusepikojas“

„Järvede piirkond“ mõttis mind was-
tu ja ütleb mulle hüvasti — läbi wi-
ma. Too peenike, kõhale tungiv udu-
võhm „misti“ kannab siin algupärast ni-
me „aktiivne niiskus“. Et ta on ak-
tiivne, selles veendusin tõepoolest: peale
mõnetunnist mägedes viibimist olin saa-
nud põhjalikult märjaks. Siin piirkonnas
ajetseb ka Inglismaa niiskeim ja sademe-
terikkaim paik.

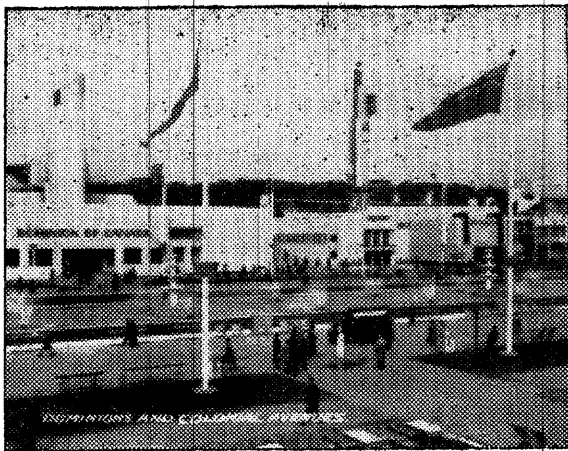
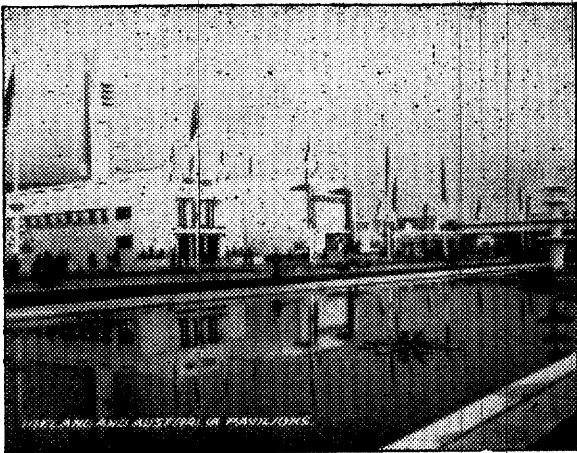
Waevast olin lahunud mägedest ning
jõitnud põhja poole, kui lakkas vihm ja
näitas üle hulga aja jällegi oma saramat
palet päikene. Kiiresti tahenesid teed
ning ilm muutus peagi kehvaks. Järgmise
peatuseks tuli Carlisle, umbes
50.000 elanikuga linn, suurepäraselt säi-
linud keskajate kindlustustega. Carlisle
moodustas sajandeid tagasi tähtsaima
Põhja-Inglismaa administratiiv- ja sõ-
jalise keskuse. Siin pidurdati enamik
sõjaste minnakuid lõuna poole — sellest
need kindlustused. Viimased miilid Ing-
lismaal, ja juba paistavad piiritult ning
jõenire manaaegse, roomlaste poolt ehi-
tatud sillaga. Järgmisel hetkel weere-
wad autorattad juba Šotimaal.

Šotimaal maastikuga ainult autoat-
nast nähtuga.

Maastik muutub üha enam mägiseks.
Kord orus hoogu võttes mõi tipus hinge
tagasi tõmmates, avaneb vaatlejale tüü-
biline Šotimaal. Mõlemal pool
teed laiuvad küllaltki kõrged laustmäed,
mille nõlvadel märgan üha tihemini paa-
rijaja- ja enampealisi lambafarju. Mõts
peaaegu puudub, ainult asulate lähemas
ümbruses leidub üffikuid puudejalku.

Liiklemine on siin peateel üsna elav,
järjest tulevad vastu suured kuni 12-ton-
nised raskeveo-autod, samuti hulk terge-
maid sõidukeid. Mõuab küllaltki tähe-
lepanu, et jäilitada siinsete teede ja liik-
luse kohta vastumõtetavat keelkinnist kii-
rust.

Glasgow' eeslinnadest ja agulitest
läbi sõites avaneb kordumalt nähtud pilt
ühiselamuist, viletsusest, mustusest ja
trammilugudest. Samuti sirutavad end
siin taeva poole mitmed mabrikufornad,
viidates Glasgow'le kui tähtsale tööstus-
likule keskusele. Peale enam kui tunni-
ajalist kiiret, kuid igavat ja ühetoonilist
jõitu tiheneb liiklemine, trammidele jelt-

Pilte Briti „impeeriumi näituselt“ Glasgow's.

Esimesel hetkel ei hakka filma midagi
eriti sõjalist, alles benfiinjiaamas tan-
tides, kuuldes lõpsat sõit murret, taipad
lõplikult, et oled lahunud Inglismaalt.

Esimehe käit Šotimaale viib mind
kuulsa „abielusepikose“ — „Gretna
Greeni“. Alles esimesi maju siin mägi-
rahva maal (Inglismaa poolt tulles),
meelitas ta pea igapäev end külastama
hulgaliselt ka mitte abielumishimulisi tu-
riste. Välistelt ei torka midagi erilist
filma, vaid suured plakatid külastamis-
aja ja hindade kohta ehivad wägagi ta-
gasihoidliku lepitaja määratud seinu.
Ruum, kus toimub laulatamine (sepale
antud sajandite-vanuse priviileegi põh-
jal), hõlaldab enesest vaid alati, mille to-
hal toimub talitus, väikese laua külalis-
raamatuga ja wanaaegse lõõtsa mõnin-
gate tööriistadega kõlbel. Seinad on kae-
tud ajalehtede väljalõigetega kuulustele
ja muude tähelepanu äratavate paari-
paneku kohta siin. Lahke „preester“ Mr.
D. R. Macintosh tutvustab mind mee-
lelbi kõigi vaatamisväärsustega ning pa-
lub tingimata end jälle külastada, kui
pöördun tagasi.

Edasi sõites tabavad mind just kui
kuuste jällegi tublid saagarad „aktiivset
niiskust“ ja keetõttu piirduv mu tutvust

siivad elektriautobused ja lugematu hulk
jalgrattaid, ning juba olemegi tekkimas.
Teatavasti foralab Suur-Britannia
käsplemal aastal oma „Impeeriumi näi-
tuse“ Glasgow's, sellest siis see suur hu-
vi mainitud linna vastu. Mõuini mi-
nagi näitusväljakut otfima ja tõtt üteli-
da, ega see raske pole. Ega tänapäe-
nurgale, rääkimata tähtsamalt ristlemis-
kohtadest, olid kinnitatud suured kollased
juunanäitajad vastavate pealkirjadega,
misistõttu efsimine osutus mõimatuks.

Paigutatud auto vastavas autopar-
gis 12.000 jeltfilise kõrvale, asun tutvum-
nema näituse väljapanekutega. Inglis-
maa teises pealinnas Glasgow's peetav
„Impeeriumi näitus“ festab 3. maist
29. oktoobrini f. a., asukohaga Glasgow
eeslinnas asjuv Bellahouston Park. Näi-
tus toimub Tema Majesteedi Inglise ku-
ninga patronaazi all, hõlmates 175-aakri-
lise pindala, kus efinewad väljapaneku-
tega Briti maailmariigi kõik osad. Näi-
tus oma 100 meetri kõrguse, kaugele
paistva terasbetootorni ja teiste stiili-
finblast läbiwiidud ehitustega äratav tä-
helepanu juba ainult väliselt. Maalili-
ses raamistikus paiknewad siin pargis
puudejalkade wahel ja künaste jalal
üffikute osawõtmate maade parviljonid,
õigemini paleed.

Euroopa „kuninglik onu“ prints Valdemar

„Euroopa äi“ — Mees, kes hülgas troone — „Bulgaaria
kuningannaks ma ei soovi saada“ — Mustade hammastega
kuninganna — Fredensborgi lossis otsustati Euroopa saatust

Omaaegse Wene keisrinna Maria
Teodorowna (keiser Aleksander 3. abi-
kaasa) noorem wend, Taani prints Wal-
demar sai 27. oktoobril 80-aastaseks.
Prints Valdemar on ainuke praegu elav
laps ammuigi hluas puhkaval Taani ku-
ningal Christian 9-dal, kes ajalooos on
tuntud „Euroopa äiaatadina“, kuna tema
üks tütar abiellus Wene tsaariga, teine
— Inglise kuningaga ja poeg Georg oli
Kreeka kuningas.

Oma 80. sünnipäevaks prints Walde-
mar avaldas oma mälestused pealkirja
all „Kuninglik onu“. Ja tõesti, ta ongi
peaaegu kõigi Euroopa kuningadade
onuks, igal juhul sugulussides sidemeis
nii walitsejate kui ka walitsenud Eu-
roopa kuningatega. Kordumalt on prints
Waldemarile eneselegi patutud kuningas-
troone, kuid igakord lüftas ta pakkumised
tagasi. Oma mälestusis prints kirjeldab
pikemalt seda, kuidas talle pakuti Bul-
gaaria trooni, kusjuures tema kandida-
tuur seati üles tema enese teadmata.

Meie naisega olime parajasti Can-
neis, kus harilikult weetsime teatava
aastaaja. Ühel päewal saan telegrammi
kelleltki härralt Stambulopilt, kelle ole-
masolust mul polnud wähemaltki aimu.
Alles hiljem kuulsin, et too etendas Bul-
gaarias mitte ainult peaministri, waid
ka regendi osa. Ja too härra teatab mul-
le, et Bulgaaria parlament palub mind
wõtta wastu Bulgaaria trooni. Sest Bat-
tenbergi würst Aleksander oli olnud sun-
nitud troonist loobuma. Telegramm näpu
wahel, samuusin randa, kus üffinduses
kaalusin olukorda. Pöörnud koju lõunale,
näitasin telegrammi oma abikaasale.

Bulgaaria kuningamaks ma ei soo-
wi saada, — wastas abikaasa ja sellega
oli küsimus lõplikult otustatud.

Mõni aeg hiljem ütles mulle wend
(Kreeka kuningas Georg), et minu eitaw
wastus on teda wäga rõõmustanud.

— See oli wäga hea, et ja Bulgaaria
trooni wastu ei wõtnud!... Sest warem
mõi hiljem oleks Bulgaaria ja Kreeka
wahel ikkagi sõda puhkenud, kuid sõda
kahe wenna wahel, see on kõige halbem,
mis üldse wõib olla!

Taani ja Siiami wahel oli palju aas-
taid intsimne wahelkord. Siiami kauban-
dus, nagu administratsiooni, oli taan-
laste kätes; sellepärast walitsesid ka Taani
ja Siiami kuningadade wahel head ja
sõbralikud wahelkorrad: wastastikufel kü-
lastäigud olid harilikult nähteks. Ühest
sellist Siiami kuningapaari külastäigust
kõneleb prints Valdemar järgmise lõbusa
loo:

„Siiami kuningas Sekolahongforn oli
laiajooneline mees. Ta waldas hästi ing-
lise keelt, luges wäga palju ja, wäga
palju reitides, pani hoolega tähele kõike,
et laiendada oma filmaringi. Tema abi-
kaasa oli wäga armastuswäärne ja lahke
daam, kuid waldas waid siiami keelt,

misparast mõtetewahetamine temaga ei
olnud kuigi terge. Ta oli ilusa wõlimu-
ga ja riietus suure oskusega oma rah-
wuslikku riietist, kuid oma suurepärase
lajade pükste peal kandis ta elegantset
Bariisi forsetti! Tema hambad olid päris
mustad, kuna ta alataja näris „beteli“. Si-
iamis harjud pikapeale sellega ega
imesta, kui näed kõrgeimal seltskonna
astmel seiswaid üffikuid tumepunast „be-
teli“ mahla sülitamas waipadele; aga
kuningannal olid sellest otstarbekas lähe-
duses ikka mõned küljetäpid.

Sagedased külastäigud oma demee-
stele — Wene keisrile ja Inglise kuni-
gale — andsid prints Waldemarile wõ-
malust paljudes tähelepanekuis, mil-
listest jutustamisest ja puudu ajalooline
tähtsus, kuna nad ilmuvad awalikkuse
ette esmakordselt. Omal ajal juhtus sa-
geli, et Euroopa saatust otustati Taanis,
kus Fredensborgi lossis kohtasid Inglise,
Itaalia, Saksa, Wene ja paljude teiste
maade walitsejad ja kus perefondlikus
ringis arutati läbi poliitilised problee-
mid, lahendati konfliktid ja määrati kind-
laks lepingute põhilauseid.

„Euroopa äiaatati“, kuningas Chris-
tian 9-dat kututi waid „apapaks“ (selli-
sena nimetab kuningas Christiani oma
kirjades emale alati ka Nikolai 2.), Alek-
sander 3-dat aga kututi „onu Saks“. Ühele
sellisele juurisele kohtamisele ilmus
praegune Itaalia kuningas, tooordne
kroonprints Viktor-Emmaanuel wesis-
tatud ninaga. See oli waid liialt armas-
tuswäärse terwituse tagajärg tema ja
Kroofi kuninga wahel. Prints Valdemar
jutustab lugu järgmiselt:

„Itaalia kuningas, nagu teada, on
wäga liibitise kaswuga. Alles Wene troo-
nipärija, külastas ta enne Taanimaa-
le tulekut Stokholmi. Kuningas Oskar, kes
oli tats korda nii pikk kui Viktor-Emmaa-
nuel, embas teda wäga kohmakalt, suru-
des wiimase nina enda wastu. Viktor
Emmaanuel piibdis ennast sellest fugu-
laslikust kahtutusest wabastada, kuid
Kroofi kuningas mõistis seda liigutust
malesti, arwates, et see oli waid eriti
lõojade tunnete puhang, ja pigistas
Itaalia kroonprintfi meel tugewamini
enda wastu. Itaalia Annunziata au-
märk, millega kuningas ehtis oma rinda
just sellepärast, et haruldasele külastäile
apaldada erilist austust, oli kroonprintfi
ninale tekitanud fägawa haawa. Haawa
paranemiseks kulus hulk aega.“

Soolimata oma 80-aastasest wanadu-
sest, prints Valdemar on täie terwite
juures ja on kuni tänini wõtnud osa
kuninglikest jahipidudest. Üks juubilari
poegi, prints Axel on „Sda-Mafia Rom-
pani“ direktor, teine poeg — Oge teenib
Aafrikas wõõraste leegionis, tats teist
poega aga emigreerunud Ameerikasse, kus
nad abiellusid „dollarprintsesidega“.

Siit ja sealt

Tabletid uppumise wastu

Keegi tuntud apteeker Ameerikas, New-
Jersey linnas, mõttis endale eesmärgiks
leiutada wahend uppumise wastu. Peale
pikka katsetamist läks tal korda saawu-
tada mingi segu, millest walmistatud
tablettide sisewõtmisel inimene wõib
wiibida wees tundide wiifi.

Tablettide sisewõtmisel on tagatud,
et ujumat ei taba kunagi krambid ega fü-
damerabandus.

Esimesed katsetused on annud häid tu-
lemusi.

Omapäraseid lipud

Portsmouthi linnas, Ohio osariigis
tähistati ühe worstitõstuse wiiekümne-
aastast juubelit worstifettide paigutami-
sega awalike hoonete katustele. Kuna sa-
dade juuremate hoonete katustelt rippu-
sid alla pikad worstifetid, siis kogu linn
jättis omapärase mulje...

Majaomanikud!

Tellige ja lugege

„Pealinn Teatajat“

Nalju

Kangelased...

„Mute teie, et naised taluwad enam
walu kui mehed?“

„Selles olen ma päris kindel. Eriti
ilmne see minu kutse juures.“

„Mute teie olete siis arst?“

„Ei, ma olen waid saapatööstuse
omanik!“

See on midagi muud!

Kontoriuhataja kutsub masinapreili.
Kui see lõpuks mõne minuti pärast tuleb,
küfib juhataja: „Kuuks preili, kuidas te
mõite mind nii kaua oodata lasta — me
ei ole ju abielus!“

Wiimane hoiatus

„Ma hoiatan teid wiimast korda, et
te mu kümme krooni ära tasute!“

„Numal tänatud, siis saan ma kord
rahu!“

Kui Chamberlain oli majandusminis-
ter, küfiti temalt:

„Mis on dieti tawaline linnakobanik?“

Chamberlain wastas: „See on mees,
kes tahab paremaid tänapäid, paremat
raudtee- ja postiihendust, paremaid haig-
laid ja koolimaju, kuid seejuures nõuab
wähemaid maffe.“

Miks kingitakse maa-alasid tasuta?

Kas toob uus ehitusseadus parandust olukorda, kus majaomanike huvid eluliselt on riivatud?

Meile kirjutatakse:

„Korvatesin oma krundile püstitada väikese kõrvalehituse ja eitasin kinnitamisega vastava projekti. See aga jäeti kinnitamata põhjusel, et korvatakse ehitus on nähtud tulevikus ette haljasalana. Minu järelepärimisele selgus, et haljasala sinna ei korvata rajada niipea. Kui sellega lüüdi peale hakatakse, oleks minu väikese ehituse iga ka läbi. Milliseid samme mul tuleks teha, et olukorras astuda?”

Majaomanik R. U.

Ka sel juhtumil, kui omanik seda tahab hoonestada. Kuna ehituse püstitamise teel niisugustele maa-aladele on abistatud, siis kohtul puudub alus kohustada linnavalitsust ehituse püstitamist lubama.

Suurem osa juures on veel linna voliniku seletus ehitusseaduse selle osa tõlgendamise kohta kohtus. Linna volinik seletab, et seaduse järgi teelu alla kuuluvad maa-ala ei tohi hoonestada, teiselt poolt ei laju linnal ka kohustust ehituse maa-ala võõrandamiseks. Kuna aga tühjad maa-ala langeda kinnisvaraamasse alla, siis olewat selle ainukeseks loomulikuks lahenduseks tee, et kinnisvara omanik kingib maa-ala sellele, kes on vaba kinnisvaramaksust, s. o. linnale.

Niisugust ehitusseaduse tõlgendusviisi kasutatakse maa-alade omandamiseks tänavate ja haljasalade alla õige sageli. Muudugi on isegi olnud, kui võrd õiglase on niisugune seaduse-alus. Uue ehitusseaduse arutamisel riigivolikogus võib-olla leida kättemõist ja lahendamist ka see seadusnorm, mis praegu eluliselt riivab kinnisvaraomanike huve.

Majaomanike koja esindaja sundvõõrandamise komisjoni

Vabariigi valitsus arutas uut kinnisvarade sundvõõrandamise seadust

Vabariigi valitsuse neljapäeval koosolekul vaadati läbi ja otsustati riigivolikogule esitada kinnisvarade sundvõõrandamise seaduse eelnõu.

Seaduse eelnõu koostamisel on arvestatud ka Majaomanike koja seisukohti, mis mõni aeg tagasi tehti teatavaks sellekohasele märgufirjaga. Müüdist peale kuulub kinnisvarade sundvõõrandamise komisjoni teiste hulgas ka Majaomanike koja esindaja.

Uue seaduse eelnõu ühtsajadest oleks märkida, et omanik võõrandamine omaniku nõusolekuta võib toimuda ainult seaduse alusel ja korras üldises huvides ja õiglase tasu eest, kusjuures valduse korral peab olema kindlustatud kohtu poole pöördumise õigus. Need põhimõtted on leidnud märkimist ning edasiarendamist ka uues kinnisvarade võõrandamise seaduse eelnõus. Alustatult üks sundvõõrandamise eeldustest, nimelt üldhuvi nõue, ei ole leidnud käesolevas seaduses lähemat piiritlemist.

Sundvõõrandamise aluste suhtes on eelnõu jäänud püsima senises praktises väljatujunenud seisukoha juure. Nagu märgiti, nii ka edaspidi võib sundvõõrandamine toimuda kas sellekohase eriseaduse või eriseaduse alusel antud administratiivse otsuse alusel.

Sundvõõrandatavate asja on eelnõu täpselt loostatustatud uue põhiseadusega. Sundvõõrandamise korral on sundvõõrandandja kohustatud oma varast sundvõõrandandisajale üle andma sundvõõrandatav esemed. Sellega aga

väheneb sundvõõrandandja vara väärtus. Et sundvõõrandandja ei kannataks kahju sundvõõrandamise tagajärjel, selleks kohustub eelnõu § 12 koostöös põhiseaduse § 26-ga tasuma:

- 1) sundvõõrandatav kinnisvara väärtuse,
- 2) koos kinnisvaraga sundvõõrandatav pöördumise ja viilade väärtuse ning
- 3) kõik kahjud ülejäänud vara väärtuse vähenemise, mis on tekkinud sundvõõrandandjale sundvõõrandamise tagajärjel.

Kui sundvõõrandatavate esemete hinnasuhtes pole asjaosalised kofu-kepet laadunud, siis alustab hindamiskomisjoni esimees hindamismenetlust.

Sundvõõrandatava kinnisvara valduse ülevõtmine võib eelnõu kohaselt toimuda üldreeglina alles pärast määratud sundvõõrandatava sihtemaksmist hoolduskohtuse.

Samuti võib ka ümberkinnistamine toimuda üksnes pärast seda, kui sundvõõrandatava on termiluna hoolduskohtuse sisse makstud. Sellega on tarvilisel määral kaitstud sundvõõrandandja huvid. Eelnõu koostamisel on silmas peetud ka nende kolmandate õiguste huvid, kelle õigused sundvõõrandatava kinnisvaraga kohta on olnud kinnistusraamatusse.

Eelnõu ülemineku-eeskirjades on püstitatud põhimõte, et eelnõu seaduse jõustumise ajal pooletoleval sundvõõrandandisajal viitakse lõpuks seaduse alusel.

waga elulised probleemid tahetaks ehituspäeval anda laiemate hulkade lahendamada.

Ehituspäeval refereerib haridusministeeriumi tööstuskoolide peainspektor S. Norman ehitusalaste oskustõudude ettevalmistamise korraldamise. Meie korrespondentide ja ehituspoliitika fonele majaomanike koja sekretär M. R. K. tas ning tulekindlate ehitusviisidest annab ülevaate tehnikaülikooli ehitusõpetuse laboratooriumi juhataja prof. dr. E. Jürgenson.

Uus ehitusseadus toob kinnisvara-omanikele soodustusi

Ehitustegevuse juhtimine muutub plaanikindlamaks — Esitatakse suuremaid nõudeid hoonete ehitamisel

Neil päevil oli uus ehitusseadus läbivaatamisel vabariigi valitsuses, kes ta nüüd eitas riigikogule. Peale vastuvõtmist ja arutamist riigikogus on arwata, et uus ehitusseadus hakkab kehtima 1989. a. esimesel poolel. Uue ehitusseaduse põhialustest andis ülevaate minister R. Wiita, kriiputades alla ehitusseaduse juurt tähtsust, kuna eestis tulutatakse igal aastal hoonete ehitamiseks teinimist 25 miljonit tooni. See on suur summa, mis rahvamajanduse seisukohalt vajab õiget juhtimist ja ratsionaalset paigutamist.

Uus ehitusseadus on tegelikult r a a m s e a d u s e k s, mille täitmiseks omanikud peavad annavad jundmäärusi ja teostavad järelevalvet. Nii on edaspidi maakonna ehitusmäärustega võimalik nõuda maa-ehituste asendiplaanide kinnitamist valdavalitsuste poolt, et silmas peetaks tuleohutuse nõudeid. Oluliselt on see nõue juba kehtinud. Vähemalt kahetunde eluhoonete püstitamiseks maal näeb seadus juba otsest ette nende ehitamise kinnitatu projekti järgi.

Uudusena luuakse üleriigilise ehitusjärelevalve ja ehitusnõuande võrk ehitusinspektorite näol, et järelevalvet korraldada ka majaliku selgitustööd ja nõuannet. Praegune linna- ja maainventide ning arhitektide võrk ning tegevus polnud seadusega reguleeritud. Kõrgis linnades ja maakondades palgatakse ametisse ehitusinspektorid, milleks vähemad linnad ja ka maakonnad võivad liituda.

Paljud meie linnad, eesotsas Tartuga, pole seni toime tulnud l i n n a p l a a n i d e koostamisega. Plaanitu ehitustegevuse jatkumine on aga linnadele edaspidi kahlematult suureks raskeks, kuna tagantjärele on raske ümberplaneerimist läbi viia. Seetõttu uue ehitusseaduse alusel on edaspidi linnaplaanid kahesugused — maa-alade liigitustavad ja asulaplaanid.

Linnad peavad oma maa-alade tulevikus liigitama juba ette võimalikult vastavaks linna tulevase arengu suundadele. Seega määratakse juba ette kindlaks eriotstarbelised kvartaalid — tööstuste, aedlinna, supelranna, ühiselamute jne. rajoonid. Seejuures maa-alade liigituskavas peavad olema ette nähtud ka peamised magistraalteed. Sääraseid üldjooneline liigitustavad on vajalikud linnades ehitustegevuse arengu õigeaegse ja korrapärase suuna määramisel. On aga ehituslik areng toimunud linnades täiesti juhuslikult ja plaanikindlusest, on tagantjärele raske ja kulukas linnale anda korrapärase ilmet. Need raskused on praegu eriti tunduvald põlvkondade vahelise rajoonides.

Teisest küljest elavama ehitustegevusega rajoonide kohta koostatakse detailseid asulaplaanid määravad ette kindlaks ehituste püstitamise ühtsajadest tingimused. Seadus taotleb ka senisest suuremat õigust ja kindlust linna ning kinnisvaraomanike vahetõrjades, pakkudes kinnisvaraomanikele võrreldes praegusega suuremat õigust kaitset.

Väljatöötatud linnaplaanid pannakse välis- ja tutumiseks kõigile ja sellest kuulutatase ajalehtedes. Peale selle kaetakse kirjallist teadest isikutele, kellele kuuluvad kinnisvarasid puudutavad uued või muudetavad piirjooned. Ka riigiasutustelt peab küsitama nende seisukohta linnaplaani koostamisel ja kinnitamisel. Ette on nähtud ka protestide esitamise võimalus.

Seniste linnaplaanide järgi nn. p u n a s t e joonte tõttu mõnigi majaomanik ei saanud kasutada oma krundi tervelt või osaliselt, kui osa sellest oli määratud üldkasutusse tänava alla või muuks otstarbeks, mis võis muuta kogu krundi väärtusetuks. Linn ei tarvitsenud jällegi rutata vahetõrja lahendamise. Uue seaduse alusel muutub tulevikus säärase vahetõrjades lahendamine krundiomaniku soovil kofe k i r e k s, sest linn on ko-

hustatud tulevikus sääraseid krunde või nende osasid mitte siis omandama, kui linn seda soovib, vaid siis, kui krundiomanik ehitamise katvusega selleks soovib avaldada.

Samuti leni võidid omanikud teha projekti kinnitamise olemasoleva korraldusest asjaoludest, võidi nõuda isegi puu-aste joonte kohaselt tasuta maad jne., viivitati krundiomaniku vastuseisemisel eelõeldule projekti kinnitamisega jne. Uue seaduse järgi võidakse ehitusprojekti kinnitamisest teelduda ainult seaduses otsest ettenähtud juhtumel. Ka on edaspidi nõutav kõigi projektis ilmnunud puuduste arvanitamine. Viivitamise juhtumil võidakse kaevata teedeministeeriumile.

Uus seadus loob senise selgusetuse asemel ka kindla korra ja plaanikindluse linnades t a n a v a t e ehitamisel. Nähaftte ette, et tänavate ehitamiseks kinnisvaraomanikele määratavate maksude kogumma ei või ületada liiklemistee poole lause ehitamise kulufid. Arvestatakse nimelt asjaolu, et linn saab hõlmetulevaid kinnisvaramaksudest, mille tõttu pole õiglase panna kinnisvaraomanike kanda kiki kulufid.

Edasi uus seadus võimaldab krundide ümberplaneerimise, millele võib võtta ehituslofti — sellesse kuuluvad krundid arvatakse kofu ja jaotatakse samade omanike vahel sobivamalt ja ratsionaalset ehitamist võimaldaval kujul. Praegu puudub paljudes kohtades krundide halva kaju tõttu üldse ehitamisvõimalus. Selle võimaldamiseks näeb seadus vajaduse puhul ette isegi jundteel läbiviimise.

Kui ühest poolt uus seadus annab kinnisvaraomanikele soodustusi, siis teisest küljest seab ta

ehitajale üles nõudeid

ehituse püstitamisel eriti elamuhügieenilist seisukohast kui ka ehituse mõlile kaju ja ümbruskonda sobimise seisukohast. Elamiseks määratud ruumidest nõutakse külaladast isoleerimist n i s k u s e ja k i l m a vastu, ruumidele küllalase p a e w a w a l g u s e juurepääsu ning ühtlasi tuulutamisvõimalusi. Nõutakse, et ehitus peab lojuna allapoole külmamispiire ulatumatel tulekindlast materjalist alusmüüridel jne. Samuti loob seadus alused ehituste ja nende ümburise korrahoidmise nõuete kohta üle riigi.

Majaomanike sünnipäevi.

Waimets, Johannes	5. nov.	1897. a.
Paal, Eduard	"	1879. a.
Pabstel, Beeter	"	1888. a.
Zammeri, Aug.	6.	1886. a.
Öls, Tõnis	"	1886. a.
Sansjon, Harald	"	1890. a.
Kurmela, Julius	7.	1884. a.
Naislaar, Kaarel	"	1877. a.
Saller, Hindrek	8.	1875. a.
Vihtla, Karl	"	1889. a.

Tapeete

suures valikus soovib odavalt
Richard Weiss
Tartu mnt. 53
Tel. 313-68

Paber-aknakatted

tumerohelisest spetsiaalkartongist

teevad tulevalguel aknad täiesti pimedaks, ega paista ssugugi läbi. Vajalised niidasti linnas kui ka maal, isäranis praegusel ajal. Vastupidavad üle 10 aasta. Müügil üle riigi suuremates paberi- ja kardinakaupl.

Kolm päeva kodu- ja välismaalt

Eesti teenetemärk Lätis, Leedu, Poola ja Soome presidentidele

Wabariigi presidendid R. Pätš ja eridelegaadina wiibis Riias tema käibundus-kindral G. Jonson, et üle anda Läti presidendile R. Ulmanisele Walgetähe teenetemärgi kett koos suurpaalaga. Walgetähe teenetemärgi kett antakse ainult riigipeadele ja see on kõrgeimaks Eesti auustawalduseks.

Sama ülesandega kindral G. Jonson jõudab Kaunasesse, kus ta annab Walgetähe teenetemärgi ketti ühes suurpaalaga üle Leedu presidendile A. Smetonale, ning — Warsawis, sama annetust üle andma Poola presidendile J. Mosciakile, ja Helsingis sama annetust üle andma Soome presidendile R. Kalliole.

Balti riikide erapooletus ühtlustamisel

Tallinnas algas Eesti, Läti ja Leedu välisministeeriumide esindajate konverents ühise erapooletuseaduse teksti väljatöötamiseks kõigi kolme Balti riigi jaoks — Skandinaavia riikide ja Soome eestijul. Lätist saabus sellele konverentsile välisministeeriumi poliitilis-majandusliku osakonna direktor A. Stegmanis ja Leedust — välisministeeriumi poliitilise büroo juhataja Shilionis koos ministeeriumi juristide abi dr. Krivickas'ega. Eesti delegatsiooni kuuluvad välisministeeriumi poliitilise osakonna direktor dr. R. Kaasik, prof. A. Bii ja sekretärina R. Birtel.

Kaitsejõufoord kinnitati

Riigikogu üldkoosolek arutas wabariigi presidendid otsust kaitsejõufoorra välja kuulutamise kohta. Enamvõtted koosolekul, mis kestis kolmetunnise lõuna-vaheajaga hommiku tella 10-nest õhtu tella poole 12-ni, olid väga elavad.

Kaitsejõufoorra küsimus arutati läbi põhjalikult, millele järgnes kaitsejõufoorra välja kuulutamise otsuse kinnitamine waid 19 hääle wastuseisemisel 101 kopsolijast. S. Tõnissoni ettepanek, et hääletust toimetataks kinniselt, sai poolt ainult 16 häält ja lüüti seega tagasi. Walituse seisukohti selgitasid koosolekul sise-minister R. Weermäe ja koosoleku lõpul peaminister K. Tõnisson pikemates sõnamõtetes.

Läti saadik esitas wolitused

Läti uus saadik W. Chumanis esitas Radrioru lossis wabariigi presidendile R. Pätšile oma wolitused. See sündis harilikult pidulikkusega. Protokolliülem E. Kirotari saatel sõitis saadik W. Chumanis saatkonnast Tõnismaelt läbi linna Radriorgu, kusjuures ta autot piduliku jänkmuse puhul saatis ratsaeskort. Lõssi ees wõttis saadik vastu linna tema auks ripistatud aukompanii paraadi, — terwitusmarši ja Läti hümmi helidel.

Telliskiwide müügistus

Telliskiwide tootjate wahelise ühise müügistuse loomise eeltood, millest oli juttu furd juba warem, on jõudnud nüüd otustawasse järku. Nimelt on asutud seiskohale, et keskus lunake ostu-müügi kooperatiivi kujulise, kooperatiivühinake seaduse alusel. Liikmeks wõiwad wabatahtlikult astuda kõik telliskiwitehased, waatomata kas omanikuks on aktsiajelt, täisühing wõi ühikust. Peakoosolekul on igal liikmel, waatomata tema produktiivoni suurusel, 1 hää.

Uue keskuse nimeks on otustatud wõtta Kaubanduslik ühisus „Ehitusliit“. Ühingu liikmed wõiwad oma keskelt juhatuse, mille koosseisu kiidab heaks majandusminister, ja rewisjonikomisjoni.

„Ehitusliit“ põhikiri on esialgselt walmis ja talle on juba alla kirjutatud 11 suuremat telliskiwitehast.

Wälismaalt.

Ungari-Tšehhi küsimus otustatud

Wiini otjaste kohajelt suureneb Ungari maa-ala umbes 12.400 ruutkilomeetri mõrra 1.064.000 elanikuga, nii et Ungari elanike arv tõuseb 10 miljonini ja maapind 100.000 ruutkilomeetrit.

Saksa-Tšaalid wahelohu otjus Un-

gari-Tšehhoslowakkia uue piiri asjus teatas elawat rahulolu Ungari ja Tšaalid ringkonnas, ent wõeti protestitundega wastu ukrainlaste ja slowakkide poolt. Wiimaste esindajad lahkusid tohe Wiinist, et pöörduda tagasi Bratislawasse. Enne seda nad saatsid wahelohutuniele protestitelegrammi. Ukrainlaste ring-konnad avaldasid deklaratsiooni, milles kiredusega konstateeritakse, et Uzhorodi ja Munkacsi loomutamine Ungarile, millede ümbruskonnas elawad ukrainlased, ei ole kooskõlas etnilise põhimõttega. Deklaratsioonis konstateeritakse, et wahelohu otjus käib wastu Ruteenia huvidele.

Seemastu Ungari delegatsiooni üks tähtsamaid liikmeid seletas Sawasi esindajale muuseas: Ungari on saawutanud kõik selle, mis oli wõimalik inimlikult saawutada. Rahlemata meil on kahju loobuda Bratislawast, mis oli Ungari kuningate kroonimislinnaks, samuti Nitras, mis on tähtis ungarlaste linn. Siiski meie wõtame rahuldustundega wastu wahelohu otjuse, millega on täitmist leidnud 90 protienti Ungari nõudmistest.

Ruteenia-ukraina-peakinnaks saab Uzhorodi asemel Chust. See linn asub õhujoones umbes 50 kilomeetrit Uzhorodist ida pool, raudteeliini ääres, mis ühendab Slowakkia Rumeeniaga. Chustis on umbes 25.000 elanikku, neist enamik ukrainlased.

Sõda Hiinas alles algab!

Jaapani peaminister würst Konoje esines raadioföonega fogu rahwale. Pärast ajaloolise ülewaae esitamist Hiina konfliktist kuni Sankou ja Kanton langemiseni, peaminister wõttas, et Jaapan ei loobu mitte Hiina häwitamist, waid selle ülesehitamist, et seista ühisel frondil Hiina rahwaga, kes on äratatud oma endamääramise teadusele. Jaapani wõitlus Kaug-Jbas on juunatud „maailma waenlase kominterni“ wastu, kelle eesmärgiks olewat Asia bolsšewiseerimine. Jaapan ei loobu wõitlusest Tšiangkaiheki wastu. Seepäale würst Konoje avaldas Tšaaliale ja Sakamaale jüganwat tänu nende mo-vaalse abi eest. Lõpuks würst Konoje hoiatas nägemast Sankou langemist Kaug-Jda konfliktist lõpp-punktina. Wõitlus on alles alanud ja seiskuford nõuab, et rahwas ja walitus, hingestatuna ühest koh-dest ja ühest ujust, rakendaksid kõik jõud üppeesmärgi saawutamiseks.

Tallinna tiritud

Toomkirik.

Wähapäewal, 6. nov. jumalateenistus kell 10 homm. Op. R. Saare. Sauluraamat. Kell 4.12 lastejumalateenistus Toomkogudule toas. Op. R. Saare.

Kaarli kirik.

Wähapäewal, 6. nov. kell 10 homm. jumalateenistus piibli ja armulanaga, Op. A. Soomre ja kand. B. Bluum. Kell 7 õhtul tiritus kirikumuufta õhtu.

Jaani kirik.

Saapäewal, 5. nov., kell 6 õhtul õhtupalwe leeripilastele ja wanematele — Op. A. Tšeb-wäli. Wähapäewal, 6. nov. kell 10 homm. jumalateenistus armulanaga — praost S. Kubu. Kell 3 lastejumalateenistus — kand. mag. E. Laansalu. Kell 5 noortejumalateenistus — Op. B. Sakselblat.

Wäba-Waimu kirik.

Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus armulanaga. Kell 1 lastejumalateenistus, Op. T. Tallmeister. Kell 6 õht. tiritus organist Paul Andra orelilõhtu.

Puulise kogudus Toomkirikus

Wähapäewal, 6. nov., kell 12 päewal jumalateenistus, Op. G. Klaus. Saululehed. Kell 10 homm. koguduse majas, Kreutswaldi tänawal 23, wähapäewatool.

Õhtukogudus „Emmaus“, Toomkirikus.

Wähapäewal, 6. nov., kell 6 õhtul jumalateenistus, Op. R. Kuusik.

Beekeli kogudus.

Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

Saur. õhtune jumalateenistus. Kell 6. Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

Saur. õhtune jumalateenistus. Kell 6. Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

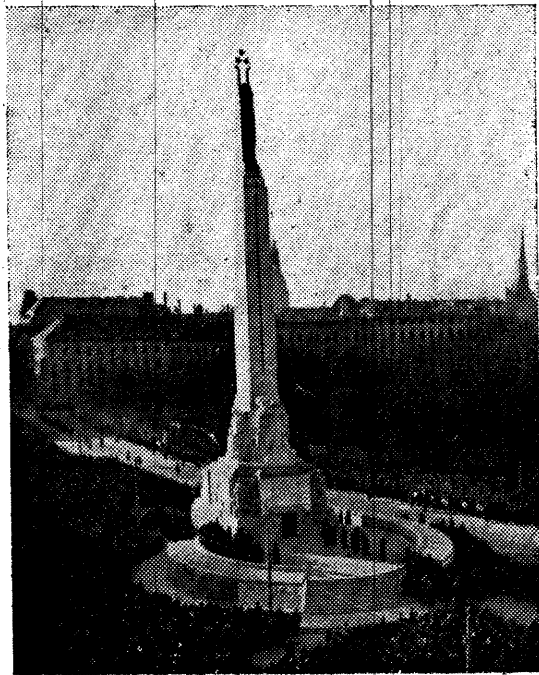
Saur. õhtune jumalateenistus. Kell 6. Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

Saur. õhtune jumalateenistus. Kell 6. Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

Saur. õhtune jumalateenistus. Kell 6. Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

Saur. õhtune jumalateenistus. Kell 6. Wähapäewal, 6. nov., kell 10 homm. jumalateenistus. Kell 12 lastejumalateenistus. Tšandaa-Muutime wäkirik.

Kuhu tuleb wabadusmonument?

Läti wabadusmonument Riia kesklinnas.

Juba mõnda aega on Wabaduswäljaku ümberfujundamine ja wabadusmonumendi püstitamine probleemideks, mis nõuawad pikki arutlusi ja waidlusi. Asjaomaste ringkondade arwamused ja seisukohad on suurelt lahutunud. Jälgides seniseid sõnawõtte riigikogus, kirikunõukogus ja monumendi komitees, ilmneb, et kõik peawad monumendi püstitamist tawwilist.

Küsimuse lõplikku lahendamist wõib oodata lähemal ajal ja seniste kawatjaste kohajelt saame monumendi wabariigi 25. aastapäewaks.

Meie lõunanaaber Läti, kes lähemal päewil pühitseb omariikluse 20. aastapäewa, on monumendi küsimuse lahendanud juba paar aastat tagasi. Alaltöödud pilbil näeme Läti wabadusmonumendi, mille arwustamiseks ei ole siin põhjust.

Wabaduswäljaku ja monumendi projekteerimine algas meil 1936. aastal. Selleks kuulutati välja wõistlused, mille tulemused pälwisid üldist rahulolu. On loodud mitugi uhket Wabaduswäljaku fassaadi, millede juures rõõmustawal kombel on küllaldajelt peetud filmas ka praktilist külge.

Wõistlusest osawõtnud projektide hindamine toimus 1937. a. alul. Eimise auhinna wääriliseks tunnistati arch. A. Kotli ja E. Reja projekt.

Wabaduswäljaku ääres paiknewate hoo-

nete probleemid lahendab Kotli-Reja projekt sel teel, et Majajamarike Wanga ja „EPA“ majad pikendataks ühise blofina wäljaku äärte pikkuses.

Wõistlustingimuste kohajelt tuli Jaani kirik kaotamisele. Nüüd aga kuulub, et Jaani kirik tahetaks alles jätta. Wastawalt sellele tuleb esialgsed tawandeid muuta.

Wabadusmonumendi on seni kujutatud kitsa, kõrgusele tungiwa sambana, mis ulatuks tangelt üle hoonete katuste. Kuna esimeised wõistlused olid mõeldud enam wäljaku planeerimiseks ja fujundamiseks, siis Wabaduswäija Wälestamise Komitee kawatseb monumendi projekti saamiseks forraldada uued wõistlused.

Praegu on lahine, kas monument tuleb Wabaduswäljakule wõi kuhugi teisele. Riigikogus kõnelbi, et Wabaduswäljak ei sobi wad monumendi asukohaks. Kohal leitakse olewat fuur tähtsus. Mõned rahwasaadikud pooldawad monumendi asukohana Toompead, mis on saanud meie walituskatuseks. Toompeale on ka daanlased ja wenelased püüdnud püstitada oma hümbolseid ehitusi. Muudugi ei tawiwile meil täheldada seda, mida difteerib ajalugu, kuid mõningad motiivid ajalooft wõiksid siiski olla eestijuks.

Monumendi küsimus on praegu riigikogu komisjonis, kust ta lähemal päewil tuleb uuesti riigikogus arutamisele. Siis wast otustataks lõplikult monumendi asukoha küsimus.

Ehituste kaunistamisest skulptuuridega

Ehituste juure saab skulptuurtoid mitmeti kaotada, tõstes seega kaunisti maja ilulist külge.

Skulptuurtoid saab paigutada maja fassaadi, aga ka maja ette, õue ja aeda.

Tundub, et meie areng wiibki sinna poole: juba omataks fuwilat ja autot — jääb üle aed ülmal määral ausse tõsta, milles leiduts ka skulptuurtoid. Nias üks skulptuurtoid mõjub haruldaseft hästi.

Sinna wõib paigutada kas kips-, graniit-, pronks- wõi keraamilise töö, kusjuures waid kipsist peab ajast talweks warju alla tõstma.

Graniidist töö oleks muidugi põline, ja juba 500 kroonist peale wõib saada sellest materjalist töö. Peale aedade tuleks skulptuure paigutada parkidesse, lastekodude, haiglate üuele — nagu me seda näeme Soomes.

Nii Tartus kui ka Tallinnas leidub maju, kus aedades on skulptuure. Neda wõiks teha ka wäitese basseini ja fuju sinna keskele. Wäite tšementbassein — palju see maksma ei tule, 3—4 meetrit läbimõddult ja jalg jügam. Sinna wõiks siis siisse lasta wärwilist wetti, nagu seda nägin Pariisis: basseinis roheline wesi, keskel walge skulptuur... Kuju peegeldub rohelistel weel... Basseini ümber kaswawad lilled. Oli wäga ilus.

Ühel aastal wõiks lasta teha basseini, järgmisel, ütleme, gipsfuku, hiljem wõiks

selle asendada fujuja kallimast materjalist.

Mis puutub skulptuurtööde kasutamisse fassaadis, siis meie arhitektidel pole küllaldajelt kogemust, kuidas fujuftid ehituse külge paigutada. Ei kutsuta skulptorit abiks. Sageli arhitekt on teinud joonistused ning nende järgi mõni käsitööline walmistab skulptuure.

Tuleks jätta ehituse waba koht, fuju skulptor iseisewalt, wabalt, oma arwanägemise järgi walmistaks skulptuure, wõi siis kutsuda skulptor juba maja projekti koostamise juure, kus ta koos arhitektiga töötaks. Seft igal alal peaks lõplikku sõna ütleva selle ala asjatundja.

Ehituste juure skulptuuride walmistajaina me ei leia tawaliselt tuntud kunstnikke. Tuleb imestada, miks see on nii? Ja kui siis kusti ehituse skulptuurid on ebaõnnestunud, tehakse etteheiteid meie kunstnike armel.

Kasutage ehituste juures tuntud skulptorite kaasabi, ja tagajärjed on wast teised kui praegu, mil ehituste kaunistusi walmistawad wastawad ettewõtjad-käsitöölised.

Meil paigutatakse pealegi tšement-fujutusi fassaadi, kuid mis skulptuurtöö on tšementese! Pealegi keegi ei tea, kes jäärased majade külge koosterdab...

Wastutaw peatoimetaja: R. Wiederfeldt.
Mäliandia Tallinna Majaomanikkude Selts

„Schiller“, Leipzig, Stück 4. 1888.